

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

Tijdvak 1
Maandag 22 mei
13.30 – 16.30 uur

Vragenboekje

Voor dit examen zijn maximaal 47 punten te behalen; het examen bestaat uit 21 vragen en één samenvattingsopdracht. Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Geluk

- 1p **1** ■ Hoe kan het karakter van de tekst *Geluk* het beste getypeerd worden?
- A Deels als een analyse van het verschijnsel ‘geluk’ en deels als een pleidooi voor een andere levenshouding in welvarende landen.
  - B Deels als een beschouwing over ‘geluk’ en deels als een betoog dat gericht is tegen de overdadige welvaart in het rijke westen.
  - C Deels als een protest tegen de ongelijke verdeling van goederen in de wereld en deels als een oproep tot tevredenheid met wat men heeft.
  - D Deels als een wetenschappelijk onderzoek naar ‘geluksgevoelens’ en deels als een verslag van enkele persoonlijke bevindingen.

De tekst *Geluk* kan worden onderverdeeld in drie delen. Deze achtereenvolgende delen kunnen gezien worden als antwoorden op de volgende vragen:

deel 1: Maakt geld gelukkig?

deel 2: Waarom leidt meer welvaart niet vanzelf tot meer geluk?

deel 3: Hoe kunnen welvarende mensen gelukkig worden?

- 1p **2** □ Bij welke alinea begint deel 2?

- 1p **3** □ Bij welke alinea begint deel 3?

Er bestaan verschillende middelen om in de inleiding van een tekst de aandacht van de lezer te trekken.

Enkele van deze middelen zijn:

1 een herkenbare situatie schetsen;

2 een opmerkelijke bevinding rapporteren;

3 een betwistbare mening geven;

4 een uitdagende stelling poneren.

- 2p **4** □ Welke *twee* middelen worden in alinea 1 van de tekst *Geluk* ingezet?

“Maar als we allemaal rijker worden, worden we toch niet gelukkiger.” (regels 42-44)

- 1p **5** ■ Welke verklaring voor juist dit verschijnsel is, blijktens de tekst *Geluk*, de meest aannemelijke?
- A Geluksgevoelens zijn deels afhankelijk van de staat van rijkdom van anderen.
  - B Jaloezie blokkeert de gevoelens van tevredenheid van arme mensen.
  - C Rijkere mensen ontbreekt het aan mentale vermogens werkelijk te genieten.
  - D Toenemende rijkdom vermindert de kans op het bezit van waardevolle goederen.

“Internationaal onderzoek laat zien, dat welvaartsgroei in arme landen zich nog wel weerspiegelt in het geluk van de bevolking, maar dat er in rijke landen nauwelijks verband bestaat tussen welvaartsgroei en geluk.” (regels 28-33)

- 1p **6** ■ Welke verklaring kan er voor dit verschijnsel worden gegeven?
- A In de arme landen heeft men een minder materiële levensinstelling, in de rijke landen vindt men materieel bezit vanzelfsprekend.
  - B In de arme landen is er nauwelijks sprake van welvaartsgroei, in de rijke landen kent de economische groei vrijwel geen beperking.
  - C In de arme landen is men minder snel geneigd tot onderling vergelijken, in de rijke landen zijn de burgers verwickeld in een strijd om bezit.
  - D In de arme landen is nog lang geen materieel verzadigingspunt bereikt, in de rijke landen zijn de meeste consumenten tamelijk verwend.

“Je zou dan verwachten dat mensen die rijker worden, slechts tijdelijk gelukkiger zijn.” (regels 51-52)

- 2p **7** □ Leg uit waarom deze mensen ‘tijdelijk’ gelukkiger zouden zijn.
Gebruik voor je antwoord maximaal 20 woorden.

- 1p **8** ■ Welk verband bestaat er tussen alinea 5 en 6?
Alinea 6 bevat
- A een conclusie van het gestelde in alinea 5.
  - B een illustratie bij het gestelde in alinea 5.
  - C een uitwerking van de verklaring in alinea 5.
  - D een weerlegging van de verklaring uit alinea 5.

In de alinea's 7, 8 en 9 worden drie voorbeelden gegeven van goederen die positionele goederen blijken te zijn.

- 3p **9** □ Leg uit hoe het komt dat bepaalde goederen 'gewoon' lijken, maar bij nadere beschouwing positionele goederen blijken te zijn.
Gebruik voor je antwoord maximaal 30 woorden.

"Naarmate we rijker zijn, lijken we steeds minder in staat echt van onze vrije tijd te genieten." (regels 154-156)

- 1p **10** ■ Hoe kunnen we, gelet op de structuur van alinea 9, deze bewering in argumentatief opzicht het beste typeren?
- A Als een conclusie.
  - B Als een stelling.
  - C Als een subargument.

"zullen we steeds weer bedrogen uitkomen" (regels 170-171)

- 1p **11** ■ Welke mensen zullen zeker bedrogen uitkomen in hun streven naar geluk?
- A Mensen die denken dat hun geluk afhangt van de ontwikkeling in wetenschap en technologie.
  - B Mensen die denken dat hun geluk afhangt van rijkdom in de vorm van allerlei materiële zaken.
  - C Mensen die zich erbij neerleggen dat de schaarste aan de meest begeerde goederen niet valt op te heffen.
  - D Mensen die zich erbij neerleggen dat we moeten afzien van het streven naar meer welvaart.

Lees de onderstaande beweringen:

1 In ons streven naar geluk kunnen we ons het beste richten op goederen die niet in absolute zin schaars zijn.

2 In ons streven naar meer geluk kunnen we ons het beste richten op immateriële zaken.

- 1p **12** ■ Welke van deze beweringen komt overeen met de visie zoals afgeleid kan worden uit de tekst *Geluk*?
- A alleen bewering 1
  - B alleen bewering 2
  - C zowel bewering 1 als bewering 2
  - D geen van beide beweringen

- 2p **13** □ Op welke denkbeeldige vraag geeft alinea 12 het antwoord?
Gebruik voor je antwoord maximaal 10 woorden.

- 1p **14** ■ Op welke tegenstelling wijst het woord 'echter' in regel 201?
- A Mensen zouden gelukkiger kunnen worden door andere activiteiten te gaan ondernemen in hun vrije tijd, maar in werkelijkheid blijven ze dezelfde dingen doen en besteden daar bovendien minder tijd aan.
  - B Mensen zouden gelukkiger kunnen worden door meer energie te steken in een beperkt aantal activiteiten in hun vrije tijd, maar in werkelijkheid besteden ze daar juist steeds minder tijd aan.
  - C Mensen zouden gelukkiger kunnen worden door zich in hun vrije tijd in meer activiteiten te gaan verdiepen, zoals kunst en muziek, maar in werkelijkheid doen ze juist het tegenovergestelde.
  - D Mensen zouden gelukkiger kunnen worden door zich meer te verdiepen in de mogelijkheden van wetenschap en technologie, maar in werkelijkheid besteden ze juist meer tijd aan immateriële zaken.

- 1p **15** ■ Hoe kan de functie van alinea 13 het beste getypeerd worden binnen het geheel van de tekst?
- A In alinea 13 wordt een aanbeveling gedaan.
  - B In alinea 13 wordt een afweging gemaakt.
  - C In alinea 13 wordt een nuancering gegeven.
  - D In alinea 13 wordt een samenvatting gegeven.

Argumenten kunnen worden onderscheiden in, bijvoorbeeld, argumenten die gebaseerd zijn op:

- 1 controleerbare feiten;
- 2 onderzoeksbevindingen;
- 3 vermoedens;
- 4 persoonlijke waardeoordelen.

- 1p **16** ■ Welke van deze argumenten zijn in de tekst *Geluk* terug te vinden?
- A Alleen 1, 2 en 3.
  - B Alleen 1, 3 en 4.
  - C Alleen 2, 3 en 4.
  - D Zowel 1, 2, 3 als 4.

- 1p **17** ■ Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst *Geluk* weer?
- A Mensen kunnen gelukkiger worden als ze minder consumeren en niet langer hun hoop vestigen op economisch herstel en rijkdom voor iedereen.
  - B Mensen kunnen gelukkiger worden als ze streven naar groei in immateriële sfeer en naar meer verdieping in hun activiteiten.
  - C Mensen kunnen gelukkiger worden als ze streven naar meer vrije tijd waardoor er tijd komt voor verdieping van meer activiteiten.
  - D Mensen kunnen gelukkiger worden als ze zich erbij neerleggen dat de schaarste aan de meest begeerde goederen niet valt op te heffen.

- 1p **18** ■ Hoe kan de houding van de auteur van de tekst *Geluk* ten opzichte van zijn onderwerp het beste gekarakteriseerd worden?
- A Bezorgd, maar weinig kritisch.
  - B Kritisch en betrokken.
  - C Neutraal en afstandelijk.
  - D Zakelijk en professioneel.

- 1p **19** ■ Voor welk soort lezerspubliek lijkt de tekst *Geluk*, gelet op de strekking en het taalgebruik van de tekst, het meest bedoeld?
- A Voor consumenten.
  - B Voor economen.
  - C Voor maatschappelijk werkers.
  - D Voor psychologen.

fragment 1

Valt geluk te bevorderen?

Naast alle adviezen voor een gelukkiger leven klinkt vanouds ook de waarschuwing dat er aan ons geluk niet veel te veranderen valt. Religies prediken dat de mens niet aan zijn noodlot kan ontsnappen en er zijn filosofen die menen dat geluk relatief is en dat het najagen van geluk ons daarom niet veel verder brengt dan een muis in een looprad. Uit onderzoek blijkt echter dat geluk wel degelijk bevorderd kan worden. Enerzijds middels verbetering van de samenleving en anderzijds door versterking van de persoonlijke kwaliteiten die nodig zijn om daarin te functioneren. Om de leefbaarheid van de samenleving te verbeteren moet in de eerste plaats gezorgd worden voor bestaanszekerheid. Voorwaarde voor verbetering is in alle gevallen dat burgers gestimuleerd worden het lot in eigen hand te nemen. Lijdzaam wachten op Vader Staat levert meestal niet veel op. Binnen ons rijke Nederland is ongeluk meestal niet een kwestie van materieel tekort. De hulpverlening met het pannetje soep heeft daardoor aan betekenis verloren. Tekorten zitten meer in de sociaal-emotionele sfeer. Die nood is minder makkelijk te lenigen met subsidies en professioneel advies. De persoonlijke eigenschappen die nodig zijn om gelukkig te

worden, verschillen enigszins per samenleving. In een individualistische maatschappij als de onze is het vooral van belang dat je goed voor jezelf kunt opkomen en dat je intieme relaties weet te leggen en vast te houden. Dat valt tot op zekere hoogte te leren. Behalve zelfredzaamheid speelt ook levenskunst een rol. Je moet ook iets moois van het leven weten te maken. Daarvoor moet je de juiste vormen weten te vinden, niet alleen persoonlijke interesses en levensdoelen, maar ook vormen om in gezamenlijkheid te beleven. Dat is best een opgave, want de standaardmodellen van vroeger passen niet goed meer bij de geïndividualiseerde mens van vandaag.

Kortom, met het bevorderen van geluk bereik je meer dan alleen maar een aangenamer leven. In een aantal opzichten maakt geluk het leven ook 'beter'. Alle redenen dus om het geluk een handje te helpen.

naar: 'Wat heet geluk?' door Ruut Veenhoven
uit: de brochure 'Geluk' van het Humanistisch Verbond

- 1p **20** ■ Wat is in dit tekstfragment het antwoord op de vraag "Valt geluk te bevorderen?"
- A Geluk valt niet te bevorderen, want de leefbaarheid van de samenleving kan pas gerealiseerd worden als eerst gezorgd wordt voor bestaanszekerheid.
  - B Geluk valt niet te bevorderen, want het is in onze maatschappij erg moeilijk om de juiste mentaliteit te ontwikkelen die nodig is om gelukkig te worden.
  - C Geluk valt te bevorderen door het opheffen van tekorten in de sociaal-emotionele sfeer en door de leefbaarheid van de samenleving te verbeteren.
  - D Geluk valt te bevorderen door verbetering van de samenleving als geheel en door de ontwikkeling van de vaardigheden van de mens als individu.

Zowel in fragment 1 als in de tekst *Geluk* is er sprake van een visie op de wijze waarop de mens zijn geluk kan bevorderen.

- 2p **21** □ Welke overeenkomst is er tussen deze beide visies?
Gebruik voor je antwoord maximaal 20 woorden.

Tekst 2 Niets mag ons overkomen

- 20p **22** □ Maak een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van maximaal 220 woorden van de tekst *Niets mag ons overkomen*. Zorg ervoor dat je samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent.

Uit je samenvatting moet duidelijk worden:

- wat het begrip 'veiligheid' lastig hanteerbaar maakt;
- welke de actuele thema's rond onveiligheid zijn;
- welke houding de burgers tegenwoordig inzake onveiligheid innemen;
- wat de mogelijke verklarende achtergronden zijn van het gevoel van onveiligheid en de huidige toename van onveiligheidsgevoelens;
- welke remedie *niet* helpt ter bevordering van de veiligheid en welke remedie *wel* tegen het gevoel van onveiligheid helpt.

Einde